

ÇOCUK YAŞTA YAPILAN EVLİLİKLERİN TOPLUM SAĞLIĞINA ETKİSİ

THE EFFECT OF CHILD MARRIAGES ON COMMUNITY HEALTH

Arş.Gör. Dilek ZENGİN* **Doç.Dr. Figen YARDIMCI***

Prof.Dr. Zümrüt BAŞBAKKAL*

*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.

Geliş Tarihi/Received: 26.02.2018

Kabul Tarihi/ Accepted: 03.08.2018

ÖZ

'Çocuk' ve 'Çocuk Evliliği' ve/ve ya 'Çocuk Yaşta Yapılan Evlilikler' kavramlarının tanımları farklılık gösterse de küresel ölçekte, 18 yaş altı "çocuk" ve 18 yaşından önce yapılan evlilikler de 'Çocuk Evlilikleri' ve/ve ya 'Çocuk Yaşta Yapılan Evlilikler' olarak kabul edilmektedir.

Çocuk yaşta yapılan evlilikler çocukları sosyal-arkadaş ortamlarından uzaklaştırmakta, baskı ve şiddet görmeye yatkın olan bu evlilikler sonucunda çocukların toplum içinde söz hakkı olmamakta, özgüven eksikliği yaşamakta ve aynı yaşta evli olmayan akranlarına kıyasla intihar etme durumları daha sık yaşanmaktadır. Fiziksel ve psikolojik gelişimini tamamlamadan evlendirilen çocuklar ile bu evlilikler sonucu dünyaya gelen çocuklarda ciddi sorunlar meydana gelmektedir. Ayrıca bu tür ailelerden doğan çocuklarda, gelecekte benzer evlilik ve sorunların yaşanması riski oluşmaktadır.

Çocuk yaşta yapılan evlilikler ve bu evliliklerden doğabilecek sorunların aile yapısı, çocuk ve toplum sağlığına etkileri konusunda özellikle çocuk yaşta yapılan evliliklerin yaygın olduğu bölgeler başta olmak üzere toplumun tüm kesiminin bilgilendirilmesi ve toplumun farkındalığının artırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Evlilikleri, Erken Evlilik, Hemşirelik.

ABSTRACT

Despite a wide diversity of definitions “child”, “child marriages” and/or “underage marriages”, there is also a common consensus that young people under 18 years old are regarded as children and marriages are characterized as child marriages or underage marriages if one of the spouses is under 18.

Children who are forced to marry at early ages are urged to lose their contact with their peers. Underage marriages also breed violence and oppression, and therefore disallow children to express their own ideas and to protect their own rights, resulting in the loss of self-esteem and higher rates of child suicides. Children who have been married without completing their physical and psychological development and their children have serious problems. Moreover, children born into forced underage marriages are similarly threatened with underage marriages and health problems in future.

All segments of society, particularly people in regions where child marriages are commonplace, should be informed and further measures should be taken to raise the awareness against child marriages and their adverse effects on family structure as well as children’s health and public health.

Key Words: Child, Chil Marriages, Early Marriage, Nursing.

GİRİŞ

Erken yaşta evliliklerin biçimleri, yaygınlığı kültürel ve tarihsel olarak toplumdan topluma değişiklik gösterse de, ataerkil toplumlarda çocuk yaşta yapılan evlilikler önemli bir sosyal sorundur (Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012). Türkiye’nin de kabul ettiği Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de (20 Kasım 2005) “Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumları dışında, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.” diye belirtilmektedir (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1989; Malatyalı, 2014).

‘Çocuk’ ve ‘Çocuk Evlilikleri’ ve/veya ‘Çocuk Yaşta Yapılan Evlilikler’ kavramlarının tanımlarında farklılıklar olsa da küresel ölçekte, 18 yaş altı “çocuk” ve bu yaştan önce yapılan evlilikler de ‘Çocuk Evlilikleri’ ve/veya ‘Çocuk Yaşta Yapılan Evlilikler’ olarak kabul edilmektedir (TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009). Türkiye’de Medeni Kanununun 124. maddesinde erkek veya kadının 17 yaşını doldurmadan evlenemeyeceği ancak önemli bir nedende ve olağanüstü durumlarda mahkeme kararı ile 16 yaşını doldurmuş kadın ve erkeğin evlenmesine izin verilebilir ibaresi yer almaktadır (Türk Medeni Kanunu (TMK), 2001). Çocuk Hakları Sözleşmesine taraf bir ülke olarak Medeni Kanununa göre evlilik yaşınının 17 yaş ve hatta özel durumlarda 16 yaşa kadar düşürülmesi çocuk yaşta yapılan evliliklerin yasal olarak önüne geçilmediği bunun yanı sıra yasalarla desteklendiğini göstermektedir.

Dünya verilerine baktığımızda, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonuna göre 2011 ile 2020 yılları arasında 140 milyondan fazla çocuk evliliklerinin gerçekleşeceği öngörülmektedir. Çocuk evlilikleri incelendiğinde bu oranın günde 39.000 olduğu ve yılda 14.2 milyon erken yaşta yapılan evliliklerin olduğu belirtilmiştir (Child Marriages: 39,000 Every Day. Unicef). Gelişmekte olan ülkelerde 2000-2011 yılları arasında 20-24 yaş arasındaki kadınların neredeyse üçte birinden fazlasının (yaklaşık %34’ü) evli ya

da birlikte yaşadıklarını, 2010 yılında bu sayının yaklaşık 67 milyon kadına eşdeğer olduğu ve bunların yaklaşık %12'sinin, 15 yaşından önce evlilik ya da bir birliktelik yaşadıkları belirtilmiştir (United Nations Population Fund (UNFPA), 2012).

Güney Asya'da 15-24 yaş arasındaki kızların %48'inin (9.7 milyon kız) 18 yaşından önce evlendikleri, bu oranın Afrika'da %42 ve Latin Amerika'da %29 olduğu belirtilmiştir (UNICEF, 2005). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre 2011-2020 yılları arasında yılda 14.2 milyon çocuğun evlendirileceği düşünülmektedir ve çocuk evliliklerinin en yoğun görüldüğü ülkeler arasında Nijerya (%75), Orta Afrika (%68), Bangladeş (%66), Güney Sudan (%52) yer almaktadır (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1989).

Türkiye İstatistik Kurumunun 2014 yılında yayınladığı "İstatistiklerle Çocuk" rapora göre 2002 yılında 16-17 yaş grubundaki tüm evliliklerin %7.3'ü kız çocuklarının resmi olarak yaptıkları evlilikleri oluştururken, bu oranın 2014 yılında %5.8 olduğu belirtilmiştir. Çocuk yaşta yapılan evliliklerin bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ise, bu yaş grubunda yapılan evliliklerin en fazla görüldüğü bölgenin Güneydoğu Anadolu Bölgesi, ikinci bölgenin ise Ege Bölgesi olduğu belirlenmiştir. 2014 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde evlenen kız çocuklarının oranının %19, Ege Bölgesi'nde ise bu oranın %13.3 olduğu görülmektedir (TÜİK. İstatistiklerle Çocuk, 2014). TNSA-2013 verilerine göre Türkiye'de ilk evlilik yaşı 15 yaş altı çocuklarda %4 iken, 18 yaş altında %22 olarak belirlenmiştir (TNSA, 2013). Türkiye'de daha erken yaşta yapılan evliliklerin kayıt altına alınmaması ve bu çocukların resmi nikâh olmadan dini nikâh ile evlendirilmeleri gibi nedenler düşünüldüğünde bu verilerin kesin bilgiler olmadığı ve oranların daha yüksek olacağı öngörülmektedir.

Geleneksel ve ataerkil toplum yapısı ülkemiz de erken yaşta evlilikleri normalleştirmiştir. Ülkemizde halen yapılan her dört evlilikten birinin bazı bölgelerimizde ise her üç evlilikten birinin, çocuk yaşta yapılan evlilik olduğu belirtilmiştir (TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009). Bu makalede çocuk yaşta yapılan evliliklerin nedenleri ve toplumsal boyutta etkilerine değinilmiştir.

Çocuk Yaşta Yapılan Evliliklerin Nedenleri

Çocuk yaşta yapılan evliliklerin nedeni tam olarak bilinmemekle birlikte evliliklerin nedeni bölgeden bölgeye, toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Genel olarak ekonomik durumun kötü olması, düşük eğitim düzeyi, dini inançlar, ataerkil toplum yapısı gibi toplumun sosyal yapısı ile ilgili etmenler çocuk yaşta yapılan evliliklerin nedenleri arasında yer almaktadır (Boran, Gökçay, Devocioğlu ve Eren, 2013; Özcebe ve Biçer, 2013).

Dünyanın her yerinde sıklıkla rastlanılan çocuk evlilikleri, çocuk haklarının ihlal edilmesi bakımından hem kız hem de erkek çocuklarını etkilemekle birlikte özellikle kız çocuklarında eğitim hayatının kısa sürmesi, daha erken yaşta evlendirilmesi ve erken evliliğin olumsuz etkilerine maruz kalma durumları daha fazla olması nedeniyle bu cinsiyetle ilgili çalışmalara daha sık rastlanmaktadır (Ardahan ve Yıldırım Sarı, 2016). Düşük eğitim düzeyine sahip ailelerin çocuklarında ebeveynlerine benzer şekilde eğitim düzeylerinin düşük olduğu ve bu ailelerde erken yaşta evliliklerin daha

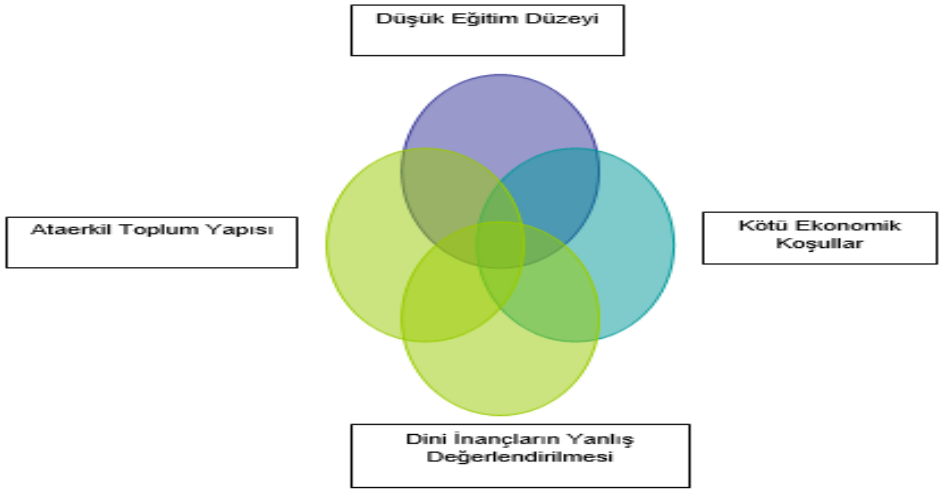
sık görüldüğü belirlenmiştir. Hiç okula gitmemiş ya da ilköğretim eğitimini tamamlamamış kadınların yaklaşık yarısının çocuk yaşta evlendikleri, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınlarda ise çocuk yaşta yapılan evliliklerin çok daha düşük olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda erken yaşta yapılan evliliklere paralel olarak özellikle kız çocuklarının eğitimlerinden geri kaldıkları, pek çoğunun ilköğretim eğitimini tamamladıktan sonra eğitimlerine aileleri tarafından devam ettirilmediği, görülmektedir. Ailenin var olan kısıtlı bütçesi erkek çocuklarının eğitiminde kullanılırken kız çocuklarının eğitimleri tamamlamaları gerekli görülmemektedir. Kız çocukların eğitimlerini sürdürmelerinin sağlanması, aynı zamanda ailelerin eğitim düzeyinin artırılmasının da erken yaşta yapılan evlilikleri kısmen de olsa engelleyeceği düşünülmektedir. 2011 yılında yapılan Türkiye’de Aile Yapısının Araştırması’nda eğitim düzeyine paralel olarak ilk evlenme yaş ortalamasının arttığı, eğitim düzeyinin yükselmesiyle kadın ve erkek evlenme yaş ortalamasının birbirine yaklaştığı belirtilmiştir (Boran, Gökçay, Devocioğlu ve Eren, 2013; Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012; Özcebe ve Biçer, 2013; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011). Birçok kültürde ebeveynler, kız çocuklarının evlendiklerinde evini terk edecekleri ve yatırımlarının boşa gideceğini düşündüklerinden kızlarının eğitime yatırım yapmama eğilimindedirler. Özellikle sosyoekonomik durumu düşük aileler, kızlarını evlendirmek için okuldan almakta ya da hiç okula göndermemektedir. Ayrıca kız çocuklarının ergenlik döneminin başlamasıyla birlikte fiziksel olarak dikkat çekmeye başlamaları, eğitimlerinin ebeveynleri tarafından nişanlanma veya evlendirme gerekçesiyle yarıda kesilmesine neden olmaktadır (TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009).

Düşük eğitim düzeyine sahip aileler gibi sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerin kız çocuklarını erken yaşta evlendirdikleri görülmektedir. Gelir düzeyi düşük ailelerde kız çocuklarının ailenin maddi yükünü artırdığı, böylelikle kız çocuklarının erken evlendirilerek ailenin yükünün azaltılacağı ve evliliklerinin karşılığında başlık parası alınarak da aile ekonomisine katkıda bulunulacağı düşünülmektedir (Boran, Gökçay, Devocioğlu ve Eren 2013; Malatyalı, 2014; Özcebe ve Biçer, 2013). Ülkemizde 2011 yılında yapılan Aile Yapısı Araştırması’nda sosyoekonomik düzey ile ilk evlenme yaş ortalaması ilişkisi incelendiğinde, sosyoekonomik düzey yükseldikçe kadın ve erkeklerde ortalama ilk evlilik yaşının yükseldiği belirtilmiştir. Aynı zamanda eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzey yükseldikçe başlık parası verme oranının azaldığı, ülkemizin ekonomik ve sosyal bakımdan daha az kalkınmış bölgelerinde düşük sosyoekonomik ve düşük eğitim düzeyine sahip bireylerinde başlık parası uygulamasının sürdürüldüğü belirtilmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011).

Gelenekler, görenekler ve dini yaptırımların yanlış algılanması da çocuk yaşta yapılan evliliklere neden olmaktadır. Geleneksel aile yapısında kız çocuğunun aileye geçici olarak verildiği ve asıl yuvasının evlendiği eşinin yuvası olduğu görüşü yaygındır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan ve özellikle kız çocuklarının farkındalık kazanmadan evlendirilmesi, böylelikle yeni yuvasına daha kolay uyum sağlayacağını ve kocaya itaatini sağlanacağı düşünülmektedir. Erkek ailesi de bu

nedenlerle küçük yaşta kız çocuklarını gelin olarak tercih etmektedirler. Ayrıca aileler tarafından kız çocuğunun erken yaşta evlendirilerek bir erkek tarafından korunup, dışarıdan gelebilecek şiddet ve cinsel tacizin engelleneceği ve erken evlendirilerek kızların karşı cins ile evlilik dışı ilişkiye girme ve bu ilişkiden çocuk sahibi olmasına engel olunacağı düşünülmektedir (TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009). Ailenin sahip olduğu korumacı cinsiyetçilik yapısı, ailelerin çocuklarını erken yaşta evlendirmelerine neden olabilmektedir. Korumacı cinsiyetçilik anlayışında; kadının bir taraftan saf ve temiz olması gerektiği düşünülürken diğer yandan da kadın zayıf ve güçsüz olduğu kabul edilir ve kadının güçsüz olduğu için namusunu koruyamadığı ve bu sebeple kadının erkekler tarafından korunması gerektiği düşünülmektedir (Malatyalı, 2014).

Çocuğun aile içi şiddet görmesi, küçük yaşta anne veya babadan birini kaybetmesi, aile içi geçimsizlik, baskı, çocuk sevgisinin yokluğu, öz olmayan anne veya babası ile yaşaması gibi pek çok durum çocuklarda evlenerek bu durumdan kurtulacağı inancı gelişmesine ve çocuk yaşta evlilik yapmalarına neden olmaktadır (Özcebe ve Biçer, 2013). Başta kız çocuklarına yapılan “Evde kalırsın”, “Yaşın geçerse seni kimse almaz”, “Bir an önce evlen ve çocuk yap” gibi baskılar da erken yaşta evliliklere zemin hazırlamaktadır. Bunlara ek olarak cinsel taciz veya tecavüze uğrayan kız çocuklarının kendisine tecavüz eden kişi ya da başka birisiyle hemen evlendirilmesi, evden kaçma veya kaçırılma gibi durumların yanı sıra zorunlu olarak göç nedeniyle insanların yaşadığı kültürel ve ekonomik karışıklık çocuk yaşta yapılan evlilik nedenlerindedir (TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009).



Çocuk Yaşta Yapılan Evliliğin Etkileri

Erken yaşta yapılan evlilikler çocuk sağlığının korunması, geliştirilmesi ve eğitimde evrensel düzeyde kabul gören ilköğretimi tamamlamak çabalarına ulaşılmasını engellemektedir (Mourtada, Schlecht & DeJong, 2017). Bu evlilikler sonucunda adölesan çağında doğumlar sebebiyle sıklıkla erken yaşta ve sık gebelikler ile anne ve çocuk ölüm riskinde artış görülmektedir. Adölesan gebelikler tıbbi açıdan riskli grup olarak değerlendirilir. Adölesan dönemde doğum yapan kadınlarda doğum anında ölüm riski yirmili yaşlarında doğum yapan kadınlara oranla beş kat daha fazla olmakla birlikte bu yaş grubu kızlarda en sık ölüm sebebinin gebeliğe bağlı ölüm olduğu belirtilmektedir (Boran, Gökçay, Devocioğlu ve Eren, 2013; Mourtada, Schlecht & DeJong, 2017; TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009). Erken anne yaşının bebek ve çocuk ölümleriyle doğrudan ilişkisi olduğu (Efevbera, Bhabha, Farmer & Fink, 2017), 18 yaş altındaki annelerin bebeğini ilk bir yıl içinde kaybetme riskinin daha ileri yaştaki annelere göre %60 daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Boran, Gökçay, Devocioğlu ve Eren, 2013). Erken yaşta gebelik sonucu yapılan doğumlarda çocukların fizyolojisi henüz hamilelik ve doğum stresini yönetmesi konusunda yeterli gelişimi göstermemesi nedeniyle anne ve bebek için tehlike oluşturmaktadır. Adölesan dönemde anne olan kadının bedensel gelişiminin tamamlanmamasının yanı sıra gibi dünyaya getirdiği çocuğa bakabilecek ve onun sorumluluğunu alabilecek bilgi, birikim ve bilinci de gelişmediğinden adölesan dönemde anne olan kadınlarda sosyal sorunlar ve emosyonel stres daha şiddetli etki göstermekle birlikte meydana gelen sorunların etkileri bebek, aile ve toplumda da görülmektedir (TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009). Düşük sosyo-ekonomik düzey, yetersiz emzirme, düşük eğitim seviyesi gibi faktörler sonucunda kronik yetersiz beslenme göstergesi olan bodurluk adölesan annelerin bebeklerinde daha sık görülür (Efevbera, Bhabha, Farmer & Fink, 2017). Erken yaşta yapılan evlilikte bireyler aile planlaması yöntemleri konusunda bilinçli olmadıklarından bakamayacakları kadar çok sayıda çocuğa sahip olmaktadır. Bu evliliklerde adölesan gebeliklerin getirdiği risklerin yanı sıra HIV/AIDS de dâhil olmak üzere cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma riskleri artmaktadır (Boran, Gökçay, Devocioğlu ve Eren, 2013; TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009).

Çocuk yaşta yapılan evlilikler kadınların yaşamını elinden almaktadır. Bu evlilikler, kadınları yoksulluk, eğitimsizlik, ekonomik bağımlılığa hapsederek topluma verecekleri katkılara engel olmakla birlikte toplumdan yeterli düzeyde yararlanmalarına da engel olmakta ve kadının toplumda var olan eşitsiz konumunu da güçlendirmektedir (Aydemir, 2011). Türkiye’de de erken yaşta evlendirilen çocuklar ilk olarak eğitim yaşamlarından geride kalmaktadırlar. Bu durum çocukları meslek sahibi olma, çalışma, üretime katılma haklarından da yoksun bırakmakta ve özellikle kız çocuklarını eğitimsizlik, yoksulluk ve ekonomik olarak bağımlı olma durumuna hapsedmektedir (TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2009). Ayrıca UNICEF’in 2012’de yayınladığı raporunda intihar nedenlerinin araştırıldığı demografik verilere göre, 15-24 yaş grubundaki kızların %23’ü, erkeklerin ise %24’ü

için intihar nedeni olarak duygusal ilişkiler ve istemediği kişiyle evlendirilmek olarak belirtilmiştir (UNICEF Türkiye’de Çocuk ve Genç Nüfusun Durumunun Analizi 2012).

Tablo 1. Çocuk Yaşta Yapılan Evliliklerin Toplum Sağlığına Etkisi

ÇOCUK	Fiziksel ve ruhsal olgunluğunu tamamlamama Eğitim haklarından mahrum olma Çocuk haklarının ihlal edilmesi
KADIN	Adölesan Gebelik Aile içi şiddete maruz kalma Cinsel yolla bulaşan hastalıkları yakalanma Ekonomik bağımlılık
TOPLUM	Cinsiyet eşitsizliği Düşük eğitim düzeyi Yoksulluk

Çocuk yaşta yapılan evliliklerin hem dünyaya gelen çocuk hem de kadın açısından beraberinde getirdikleri etkiler Tablo 1’de yer verildiği gibi kişilerin ve dolaylı olarak da toplumun olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Çocukların sosyal-arkadaş ortamlarından uzaklaşmalarına, baskı ve şiddet görmeye yatkın hale getiren bu evlilikler sonucunda çocukların toplum içinde söz hakkı olmamakta, özgüven eksikliği yaşamakta ve aynı yaşta evli olmayan akranlarına yönelik intihar etme durumları daha sık yaşanmaktadır. Fiziksel ve psikolojik gelişimini tamamlamadan evlendirilen çocuklar ve onların çocukları da ciddi sorunların gelişimine neden olmaktadır. Ayrıca bu tür ailelerden doğan çocuklarda da gelecekte benzer evlilik ve sorunların yaşanması riski oluşmaktadır.

SONUÇ

Erken yaşta yapılan evliliklerde kişilerin eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kalmalarından kaynaklanan düşük eğitim düzeyi ve düşük sosyo-kültürel düzey, yoksulluk, adölesan gebelik, anne ve bebek ölümlerinde artış, aile içi şiddette artış gibi daha fazla genişletilebilecek pek çok alanda çocuk, aile ve toplum sağlığına ciddi sorunlara neden olmaktadır. Erken yaşta yapılan evliliklerinden ve dolayısıyla çocuk, aile, toplum sağlığına olan zararlı etkilerinden korunmak için özellikle kız çocuklarının eğitiminin desteklenmesi ve bu konuda sivil toplum örgütlerinin çalışmaları, sosyal sorumluk projeleri ile toplumsal bilincin artırılmasına dikkat çekilmelidir. Sosyoekonomik durumun düşük olması, kız çocuklarının aileye ekonomik yük olması görüşü erken yaşta evlendirilmelerine zemin hazırlamaktadır. Kız çocuklarının eğitime devam edebilmesi için ailenin ekonomik açıdan desteklenmesi, eğitim hayatından uzaklaştırılan çocukların ailelerine yasal yükümlülükler getirilerek erken yaşta evlendirilmelerinin önüne geçilip, eğitim yaşantılarına devam etme ihtimali artırılmalıdır. Sivil toplum kuruluşlarının projeleri, konu ile ilgili kamu spotları düzenlenerek toplumsal bilinç düzeyinin artırılıp çocuk yaşta yapılan evlilikler ve bu

evlilikten doğabilecek sorunların aile yapısı, çocuk ve toplum sağlığına etkileri konusunda, özellikle çocuk yaşta yapılan evliliklerin yaygın olduğu bölgeler başta olmak üzere toplumun tüm kesiminin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Hemşireler okullarda, aile sağlığı merkezlerinde ve ev ziyaretlerinde kız çocuklarının eğitimi ve bu konuda destek veren kurumlar hakkında ailelerin bilinçlendirilmesi, erken yaşta yapılan evliliklerin çocuk açısından sakıncaları, erken yaşta yapılan evliliklerde ebeveynlerin yasal sorumlulukları gibi konularda aileleri bilgilendirmelidir.

KAYNAKÇA

- Ardahan E., Sarı H.Y. Adölesan Evliliklerin Sağlığa Etkileri. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 2016; 32(2): 132-142.
- Aydemir, E. Evlilik mi Evcilik mi? Erken ve Zorla Evlilikler: Çocuk Gelinler. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Sosyal Araştırmalar Merkezi, (Erişim Tarihi: 25.09.2017). <https://play.google.com/books/reader?id=jpFHHAgAAQBAJ&printsec=frontcover&output=reader&hl=tr>
- Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme,1989.
- Boran, P., Gökçay, G., Devencioglu, E., Eren, T. Çocuk Gelinler. Marmara Medical Journal, 2013; 26:58-62.
- Efevbera Y., Bhabha J., Farmer E.P., Fink G. Girl Child Marriage as a Risk Factor for Early Childhood Development and Stunting. Social Science and Medicine, 2017, 185; 91-101.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA), (Erişim Tarihi: 25.09.2017). http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf
- Kaptanoğlu, Y. İ., Ergöçmen, B. Çocuk Gelin Olmaya Giden Yol. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi 2012;5 (2): 129-161.
- Malatyali, K. M. Türkiye’de ‘Çocuk Gelin’ Sorunu. Nesne Psikoloji Dergisi (NPD), 2014; 2(3): 27-38.
- Mourtada R., Schlecht J., DeJong J. A Qualitative Study Exploring Child Marriage Practices Among Syrian Conflict-Affected Populations in Lebanon. Conflict and Health 2017;11 (1):54-65. <https://doi.org/10.1186/s13031-017-0131-z>
- Özcebe, H., Biçer, K, B. Önemli Bir Kız Çocuk ve Kadın Sorunu: Çocuk Evlilikler. Türk Pediatri Arşivi, 2013; 86-93.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması, 2011, Ankara. (Erişim Tarihi: 26.09.2017) <http://www.cocukhaklariizleme.org/wp-content/uploads/turkiyenin-aile-yapisi-arastirmasi-2011.pdf>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. Erken Yaşta Evlilik Yapılmasına Dair Komisyon Raporu, 2009, Ankara. (Erişim Tarihi: 26.09.2017) https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). Türk Medeni Kanunu, 2001, Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) (2014). İstatistiklerle Çocuk, 2014, Ankara. (Erişim Tarihi:26.09.2017) www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=269
- United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). Early Marriage A Harmful Traditional Practice, New York. (Erişim Tarihi:26.09.2017) https://www.unicef.org/publications/index_26024.html

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). Türkiye'de Çocuk ve Genç Nüfusun Durumunun Analizi, 2012. (Erişim Tarihi:25.09.2017) <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/033.pdf>

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). Child Marriages: 39,000 Every Day, 2013, New York. (Erişim Tarihi: 25.09.2017) https://www.unicef.org/media/media_68114.html

United Nations Population Fund (UNFPA). Marrying Too Young End Child Marriage, 2012, New York. (Erişim Tarihi: 26.09.2017) <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/MarryingTooYoung.pdf>